

CICLE DE CIÈNCIA A L'ATENEU BARCELONÈS

"Les Imatges de la ciència"

Solem pensar que el coneixement científic "amb majúscules" està escrit en articles i llibres prestigiosos, sovint redactats en un llenguatge molt especialitzat i poc assequible al públic en general. Ens oblidem però que, tant per a la seva tasca quotidiana com per a la comunicació dels resultats de la seva recerca a la societat, el científic utilitza (i utilitza també en el passat) diagrames, fotografies, gravats, quadres, dibuixos, maquetes, pòsters, esquemes, etc.; un conjunt d'objectes que constitueixen la cultura material de la ciència i que sovint actuen com a intermediaris entre els experts i la societat.

A través de quatre exemples històrics de diferents èpoques (un gravat, un quadre, una observació microscòpica i una fotografia), aquest cicle ens invita a reflexionar sobre la importància de la cultura visual de la ciència, sobre l'existència d'una cultura científica que probablement va més enllà del coneixement especialitzat dels experts.

Organitzat en col·laboració amb el Centre d'Història de la Ciència de la Universitat Autònoma de Barcelona (CEHIC UAB)

Dimarts, 11 de desembre, a les 19,30

La lliçó d'anatomia (a partir del gravat d'Andreas Vesal de 1543)

José Pardo Tomás (IMF-CSIC)

Ateneu Barcelonès (C/ Canuda, 6) Sala Oriol Bohigas

L'escena podria servir per a il·lustrar el llarg camí recorregut per la ciència mèdica occidental en la cerca del coneixement del cos humà, des de les escoles mèdiques del món clàssic a la moderna sala de dissecció. Però aquest relat és, en el fons, a més de massa conegut, una ficció teleològica i poc rigorosa. En canvi, la "lliçó d'anatomia" vesaliana, interpretada en el seu context històric específic, el que fa es parlar-nos d'un episodi apassionant en la història de la comunicació científica i de la relació entre la ciència i els seus públics, a més d'oferir un esplèndid exemple de la importància dels espais per a entendre la construcció i la circulació del coneixement científic.

Dimarts, 8 de Gener, 19,30 h

El "matrimoni" de la química (la revolució química del segle XVIII explicada a través del quadre de Jacques-Louis David del matrimoni Lavoisier, 1788)

Agustí Nieto-Galan (UAB)

Ateneu Barcelonès (C/ Canuda, 6) Sala Oriol Bohigas

El quadre del matrimoni Lavoisier sintetitza de manera magistral la profunda transformació que experimentà la química a finals del segle XVIII. Antoine-Laurent Lavoisier i Marie Anne Paulze foren pintats el 1788, just un any abans de l'esclat de la Revolució Francesa per Jacques-Louis David. Eren moments de glòria científica per a la parella Lavoisier, que aviat havien d'estroncar-se de manera dramàtica. Una anàlisi detallada del quadre ens ajudarà a entendre com la química de l'època estava íntimament lligada a qüestions filosòfiques, experimentals, però també econòmiques, polítiques i òbviament, també de gènere.

Dimarts, 19 de Febrer, 19,30 h

La mirada microscòpica (a partir d'una fotografia de les preparacions del Dr. Ferran i Clua, 1880s)

Alfons Zarzoso (Museu d'Història de la Medicina de Catalunya- UAB)

Ateneu Barcelonès (C/ Canuda, 6) Sala Oriol Bohigas

La mirada microscòpica va permetre la consolidació d'una nova comprensió de la malaltia i d'una nova forma de fer medicina a finals del segle XIX. La medicina al laboratori es va dotar d'una autoritat científica. Això ha transformat la medicina en el món contemporani. En aquesta sessió reflexionem sobre aquest procés i ens fem preguntes sobre qui pot llegir una preparació microscòpica, on i com ho fa, com s'esdevé un expert, com es comuniquen els resultats i s'atorga autoritat, on resta el pacient en aquest procés, es pot reduir la malaltia a un fet biològic.

Dimecres, 13 de Març, 19,30 h

La fotografia de la vida (a partir de la famosa imatge de la doble hèlix amb Watson i Crick, 1953)

Carlos Taberner (UAB)

Ateneu Barcelonès (C/ Canuda, 6) Sala Oriol Bohigas

"Aquesta fotografia, presa per Antony Barrington Brown el maig de 1953, amb James Watson i Francis Crick al costat del seu model de la doble hèlix d'ADN, és una icona cultural del segle XX. Una anàlisi més detallada de la mateixa fotografia, però també de la seva producció, circulació i consum, revela aspectes insospitats d'aquesta fita clau de la història de la ciència. En aquesta conferència ens preguntem on es va fer ña fotografia?, quan, per què i per a qui?; què representava en el moment de la seva execució?; com es va convertir en una icona cultural? i què significa avui, quan la contemplem sis dècades després..

BIBLIOGRAFIA

Agustí Nieto-Galan (2011) *Los públicos de la ciencia. Expertos y profanos a través de la historia*. Marcial Pons. Madrid

José Pardo Tomás (2006) *Un lugar para la ciencia. Escenarios de práctica científica en la sociedad hispana del siglo XVI*. Fundación Canaria Orotava de Historia de la Ciencia. La Orotava

José Ramón Bertomeu Sánchez, Antonio García Belmar (2000), *La Revolución química: entre la historia y la memoria*. Universitat de València. València.

Watson, James D., (2004) *La Doble Hélice*. RBA. Barcelona (ed. Original en anglès, 1968),

Renato G. Mazzolini, (1993) (ed.) *Non-Verbal Communication in Science prior to 1900*. Olschki. Firenze.